

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocialno glasilo.

Štev. 22.

V Ljubljani, v soboto 30. maja 1903.

Letnik VIII.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne. — Naročnina je za vse leto 8 K, za četrt leta 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — Dopisi pošiljajo se uredništvu „Slovenskega Lista“ — Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — Naročnina, reklamacije in oznanila se pošiljajo upravnistvu „Slov. Lista“: Uredništvo in upravnistvo sta v Ljubljani Stari trg števil. 19. Uradne ure od 9 do 12 ure dop. — Oznanila se računajo po navadni ceni.

Kulturni pomen krščansko socialne reforme.

(Govor gospoda Leopolda Kunschak-a pri nedeljskem zborovanju tretjega nižje-avstrijskega katoliškega shoda.)

(Konec.)

Pri skrbi za stanovanja, človeku dostojna, se pa ne gleda samo na нравstvene razmere, ampak ravno tako tudi na ohranjenje fizične moči, ki je za kulturni sprehod ljudstva neobhodno potrebna. Dejstvo, da je zgodnje umiranje otrok in ravno tako prezgodnje hiranje odraslih, v najozži zvezi s stanovanjskimi razmerami, je pač tako znano, da nam tega ni treba še posebej dokazovati. Socialna reforma ima namen, skrbeč za dostojne stanovalne razmere, нравno moč delavstva varovati in jo obvarovati pred fizično degeneracijo in s tem pa ravno izvršuje neprecenljivo kulturno delo. Napačno bi pa bilo, če bi kdo mislil, da se da z dovolj velikim in zdravim stanovanjem navedeno zlo odpraviti. V tesni zvezi s stanovanjskim vprašanjem glede na нравno in materijalno življenje delavstva, je tudi vprašanje glede zaslužka. Skrb za primerna stanovanja ne bode nikoli sadov obrodila, če ne zadostuje delavčeva plača za stanarino in življenjske potrebe. Socialna reforma se mora tedaj baviti s politiko glede plače in se tudi v resnici bavi in služi tako v splošni kulturni napredek. (Pritrjevanje.)

Zdrava stanovanja in zadostna plača tvorijo podlago za družinsko življenje, na kateri poslednje raste in se razcvita. Družina je najvažnejši kulturni element, ona je pristanica vse kulture. V njej se izvršuje proces, čegar posledice so odločilne in edino vplivne na stanje vsega kulturnega življenja. Kakor je izbornost in skrb glede njive odločilna za setev in žetev, tako je družinsko stanje odločilno za kulturni napredek. Družina mora tedaj biti nekaj več, kakor gola formula, ki zadostuje živalim, ki se instinktivno družijo v črede, ona mora biti sveetišče družbe, iz koje sredine izvira najmočnejši

vrelec v blagoslov celemu svetu. Skrb za družino spada tedaj med najvišje in najvažnejše kulturne naloge. (Živahno pritrjevanje.)

Tri znake ima družina kot predpogoj. Oče kot predstojnik in hranitelj, mati kot sveta varuhinja hiše in otrok, kot središče vse ljubezni in vsega stremjenja. Vsak izmed teh delov ima netajljive pravice do družinskih udov. Otroci imajo pravico do očeta in matere, pravico do njih ljubezni in skrbi. Mati pa ima zopet pravico zahtevati, da je oče samo njen in otrok, in oče ima konečno pravico do neomejenega vžitka, ki mu ga daje skupno življenje z ženo in otroci. Mera, v koliko bolj ali manj družba te pravice vpoštevata, je vedno znak visoke ali nizke kulture.

Koliko pa se dandanes vpoštevajo očetove, materine in otroške pravice? V strastnem hlepenju po dobičku in dividendah kapitalizem nič več ne smatra delavca po božji podobi ustvarjenega, ampak ga ima za navaden stroj, samo s tem razločkom, da stroj varuje, delavca pa naganja do smrti in pogina, saj ni v njem, kakor v stroju, nič denarja naloženega. Vsaka ura pa, ki je delavec nad potrebno mero prebije pri delu v delavnici, je tatvina pri maternih in otroških pravicah, kajti s tem mu je vzet precejšen del vžitka rodbinske sreče. (Dobro!)

Se žalostnejše je pa dejstvo, da je kapitalizem poleg zlorabe delavca-očeta še mater napravil za objekt, ki more prinašati dobiček. S tem je ranil družino v srce, napravil je sveto zvezo za golo formo. Možnost, ali bolje rečeno nujnost, da omožene ženske delajo v tovarnah, je že sama na sebi podlo zaničevanje družinskega principa, delo v tovarnah je pa naravnost družinska smrt. V trenutku, ko se žena sprejme v tovarno, je že oropana materinskega dostojanstva, poteptane so njene in otrok naravne in božje pravice na najsurovejši način. V krogu svoje družine deluje mati kot vzgojiteljica in svečenica, v tovarni pa kot sužnja z lačnim želodcem in krvavečim srcem. Samo to dejstvo samo na sebi nasprotuje najprimitivnejšemu poj-

movanju kulture, ono je naravnost očitno barbarstvo. (Splošno pritrjevanje.)

Pa pustimo to dokazovanje in pogledimo škodo, ki se godi vsled tega, da omožene žene delajo po tovarnah, glede na splošno kulturo. Kdo se predrzne tajiti, da je otročja vzgoja v družini velikanskega pomena za celo življenjsko smer pri posameznikih? Način, in prav tako odnošaji, v katerih se vrši vzgojevanje otrok, pritisnejo človeku pečat na njegov karakter, ki se mu pozna še v zrelih moških in ženskih letih. Če nimajo otroci matere, ki dela ves dan v tovarni, za svojo vzgojiteljico, in sicer najnaravnjšo in najskrbnejšo, je jasno, da bode velikanski del mlade generacije pokvarjen in uničen. Ker so pa vsakokratne kulturne razmere čisto zrcalo vladajočega dušnega in karakterskega razmerja ljudstva, se tedaj pač lahko spozna, kakšna kulturna nevarnost tiči v tovarniškem delu omoženih žensk. (Pritrjevanje.) Poštena in pametna socialna reforma skuša na vso moč s tem, da krajša čas dela, dati očeta družini zopet nazaj, mater pripeljati do njene prave naloge, ki jo zahtevata Bog in narava, in otrokom pomagati do njihovih pravic do očeta in matere. Socialna reforma dokazuje s tem zopet svoj kulturni pomen.

Do sedaj smo govorili splošno o socialni reformi, ne glede na posebno etično in religiozno karakteristiko in vendar bi morali govoriti o krščanski socialni reformi. Morebiti posebnega naglašanja besede krščanski prav nič ni bilo treba, morda je samo ob sebi umevno, da mora stati socialna reforma na krščanski podstavi? Jaz pravim ne. Lahko je kdo socialni reformator, ne da bi se oziral na verske motive. Iz čisto praktičnih ozirov je mogoče govoriti o zboljšanju stanovanj, povišanju plač, skrajšanju časa za delo itd. in s tem služiti kulturi. Možna je socialna reforma brez krščanstva, kakor je tudi kultura brez — da celo proti krščanstvu — bila in je še danes.

Zakaj pa krščanska socialna reforma? Stari Rimljani so imeli visoko razvito kulturo, in ven-

Binkošti.

Majnik v cerkvi, majnik zunaj pred vrati in okni, majnik v hiši in povsodi, binkošti so tul

Zunaj je bril veter in se hudobno poigraval s sneženimi mačicami, okna so krasila umetno zapletene cvetlice iz kristalnega ledu — s tihim veseljem so stali o božiču v hiši stara mama, gospodinja in njen otrok — deček, mladenič in mož pred krasno razsvetljenim betlehemskim hlevcem, čegar zelena streha in livada v bližini jim je prinašala veselo novico, da pride zopet kres, da se narava znova pomladi. In glej, prišla je velika noč! Rudeči pirhi so se trkalikali na okoli in oznanovali: Ledena skorja se je strla, trda lupina je počila, novo življenje vzklije iz kalí, izročene materi zemlji.

Binkošti so tu in iz tesne sobice me vleče ven v polno krasoto bohotno razvite narave, ki napaja sleherno srce s pogumom in zaupanjem, novo silo in radostjo, brez kojih ne vspeva nobeno podjetje, nobeno delo. Polje in gozd, travniki in log, vrt in dobrava oznanjajo tudi tebi, o človek: ne obupaj, kadar nastopa v teku tvojega življenja trda zima! Tudi ti se zopet

pomladiš, tudi za tvojo zimo pridejo nove vi-gredi in jeseni, nov čas setve, nove žetve.

Na novo se je odelo drevje s temnim in zelenim zelenjem; zimska vihra nam ga pomete zopet na tla, toda vsako leto se listje obnovi, drevo pa se debeli in krepi.

Tudi v tvojem delu in trudu, tudi v kolo-barjenju tvojega življenja se nič tega ne izgubi, kar je vstvaril duh, ampak živi dalje v svojih učinkih, vzbujajoč in z rodovitnostjo napajajoč novo delovanje. Upaj! ti kliče odsev božičnih lučic; tolažbo nam prinaša velika noč, binkošti pa nam prinašajo izpolnjenje.

Majhno je bilo število mož, bili so zvečine sinovi ljudij iz bornih koč, ki so se podali z dušo polno velike ideje venkaj v sovražni svet, da oznanjajo zveličavni Ideal. Zadevale so jih puščice zasmeha, osti zaničevanja, sulice preganjanja — a niso obupali; prepričanje, da mora slednjic zmagati resnica, za katero so goreli, za katero so zastavili svoje življenje, je živelo v njihovih dušah. In resnica je zmagala, premagala je stari svet in ustvarila novega. In še več: za vse čase je ob enem posvetila idealno koprnenje, ki ima za smoter blaginjo človeštva in je obdala s trdnim sklepom zaupanja, da se posreči.

Četudi divja zunaj bojnih hrum in izginja bolj in bolj mej narodi upanje mirnega življenja, četudi vlada splošna nezadovoljnost, in strah pred bodočnostjo, četudi se brez prestanka menjavajo krvavi boji in hlastne priprave za nove vojske, četudi vdarjajo kot strele med ljudstvo pogubne gospodarske krize, četudi si stoje posamezni ljudski sloji sovražno nasproti in se preslišava povelje Pošiljavca sv. Duha: „Ljubite se med seboj!“, četudi se razkrajajo in zastrupljajo javno življenje v boju interesov, četudi se idealizem zasmehuje in preganja, naj tudi bohota obrekovanje, hinavščina in predrznost in naj se teptajo najsvetejši zakoni Stvarnikovi, naj je tudi sedanji rod nezvest in brez pijetete do svojih očetov: ne obupaj! Ideja je nepremagljiva! Dela, katerim ne da ona duše, nosijo že v svojem spočetku smrtno kal in se končajo v pozabljenosti.

Zato naj bo tudi pri tebi, ljubo slovensko ljudstvo, zlasti pri tebi, slovenski orač, binkošti. Veruj in bodi neomajno prepričan, da zmaga in sicer trajno zmaga edino le to, kar je resnično, dobro, plemenito. Pač se ti morda večkrat dozdeva, kakor bi ne imela priti nikdar več zelena spomlad, kot bi imela stiska in trpež trajati

dar kako nizko je bilo njihovo življenjsko nazaranje! Zunanja skorja je bila lepa in dišeča, v sredini je bila pa gnjiloba in trohnoba. Visoka rimska kultura je ostala gledališki blišč, ker ji je manjkalo resnice. Možna je socialna reforma kultura brez krščanstva. Mesec tudi sveti in nikakor ne moremo reči, da je njegova svetloba nelepa. Vendar on le sveti če je noč, njegova svetloba je mrtva, ne živi in ne more dati življenja. Kako neskončno lepo je solnce, njegova svetloba oživlja cel svet; kjer ono kraljuje, gine noč in celo za blede mesec ima še svoj del. Da, možna je kultura brez krščanstva — mesečna kultura v vsestranskem pomenu besede. Človek je nepojmovano bitje polno moči, toda le zato, ker mu je Bog dal um in dušo. Možna je kultura brez krščanstva, pa še le tedaj, če je duh krščanstva v njej, še le tedaj ima obstoj in zmago v sebi. (Burno pritrjevanje.)

Zato gojimo krščansko socialno reformo, zato je in ostane krščanstvo pri vseh naših socialno-reformatoričnih podjetjih izhodišče in končni cilj ob enem. Mi hočemo kulturni napredek, njemu služiti je naloga našega življenja, katero izvršujemo s sleherno žilico srca. Za kulturno povzdigo nam ni in nam ne bode nobeno požrtvovanje preveliko, nobeno delo pretežko. Da bi si le s tem zaslužili blagoslov božji za svoje delo, potem nas nič ne skrbi; zmagala bo končno krščanska kultura. (Burno ploskanje.)

Edina pomoč proti tem žalostnim razmeram je organizacija. Pač so potrebni in hvalevredni dobrodelni, zavodi kakor zavetišča za delavske stroke (jaslice), bolnišnice itd., a vse te naprave so večinoma dobrodelnega značaja. Svet pa se sklicuje le na pravico, na zakon. Ljubezen je že davnaj črtana iz zakonov njihovega pojmovanja. Govorite kapitalistu o ljubezni, poskusite, kaj bote dosegli: rogali se vam bodo in popraševali zaničljivo o ljubezni, kakor je popraševal oholi Pilat Kristusa o resnici. „Kaj je ljubezen? Ne poznamo je“. Družba je bolna in se odteguje krščanstvu ter vedno bolj rije v nenasičen materijalizem. Ako hočete kaj doseči, zahtevajte, na prošnje se ne ozira več v družbi, ki nima in ne pozna srca. In taka družba so kapitalisti. Zahtevati se pa da v trdno osnovanih strokovnih društvih. Da, strokovnih društev je treba, ako se hoče doseči reforma v teh razmerah. Strokovna društva ne moledvajo, ne prosijo, ampak zahtevajo, kar jim gre po načelih pravičnosti. Njihovo sredstvo niso prošnje, ampak neupogljive zahteve. A v to je treba solidarnega duha. Tu ni razlike političnih nazorov, ni razlike spola, enota vlada povsod. Mi ti damo delo, a ti nam ga plačaj kolikor je vredno, to je njihovo geslo, preko katerega ni ovinka. Njihova naloga je, čuvati pravično delavsko pogodbo in doseči vsestransko delavsko varstvo.

Kjer so se ustanovila, so rodila lepe sadove, le če je vladala vzajemnost med udi. Brez nje pa strokovna društva propadejo in je boljše, da jih ni, ako hirajo na tej hibi. Toda, kako malo

večno. Ne daj se premotiti! Vztrajaj in predno slutiš, prodre skozi črne oblake oživljajoči solnčni trak.

Ko so se izpolnili časi, pravijo stare svete knjige, je prišlo odrešenje. In tako je še danes, tako ostane za vedno, za večno.

V poštnem oddelku.

Nekega dne smo pokopali mlado ženo našega poštarja, Sladkoperčeva. Ko smo zakopali krasotico, smo se odpravili po običaju dedov in očetov v poštni oddelek na sedmino.

Na mizo so prišli rezanci. Tedaj pa je zajokal stavec-udovec in rekel:

„Ravno tako rmeni rezanci, kakor jih je znala napraviti ranjka. Tako krasni. Popolnoma enaki!“

„Da“, so se odzvali drugi pogrebnički, „res ona je bila dobra, lepa . . . Žena prve vrste!“

„Res je . . . Vsem se je omilila, ki so jo poznali . . . No, gospoda, jaz jo nisem ljubil radi njene lepote in prirodne živahnosti. Te dve

se je storilo za strokovno organizacijo tovarniških delavk ne le pri nas, ampak tudi drugod. Nemška, Francoska, Švica, Italija vse oklepajo gromovite mase žensk med delavskimi močmi, a organizacije prav za prav nobene. Vzroka je dovolj. Prvič je žensko samo na sebi težko pripraviti do resnega delovanja vzajemnosti. Na misel nam pridejo besede angleškega socijologa, ki pravi: „Ako hočete ženske zbirati okrog sebe, nosite vedno s sabo kavo in pripravite jim dovolj razvedrila“. Gotovo imajo te besede dosti na sebi. Pri ženski naravno prevladuje čuvstvo razum in voljo. A hujše še kot to je namen njenega vstopa v delo. Koliko jih je pač, ki mislijo v tem izvoliti si svoj stalni stan! Ostati v delu toliko časa, da najdejo moža, kaj bo potem, na to ne mislijo, dasi jih pretežna večina tudi sedaj v tvornici ostane. Pri tem pa na pogodbo ne gledajo, da dobe le delo, zadovoljne so. Seveda, da skušajo kmalu gorje, a sedaj do pomoči ne znajo pota.

Delavskim slojem je treba dati zavednosti, stanovskega ponosa. Delavec kot delavke se morate čutiti ne kot delodajalčevo orodje, ampak organična usoda z njim pri istem podjetju. To pa je seveda mogoče le tedaj, če je delavska pogodba pravična. Dokler se ne doseže tega, je in ostane socialno vprašanje nerešeno. Rešiti ga v tem smislu pa je v stanu edino le strokovna organizacija.

Motil bi se, kdor bi mislil, da ta razmotrivanja za naše kraje nimajo smisla. Imajo smisel in tudi potreba sili, da se prične resno razmišljati vprašanje strokovne organizacije ženskih delavskih močij. Ni je skoro tovarne pri nas, ki bi ne imela med sabo tudi delavk. Kakšne razmere pa vladajo v njih, ni treba popisovati, ker jasen odgovor dajejo upadli blede obrazi, ker pričajo, da so lakota in težko delo že zasejali v njih kal neozdravljive jetike.

Poročila iz mest in trgov.

Iz Kranja. Ljubljanske demonstracije za Hrvate so našle tudi v Kranju močan odmev. Narodnjaki sicer niso utegnili iti v Ljubljano, pa bi bili tudi lahko šli. Gimnazijska mladina, ki ima več ognja, bi bila pa rada šla še naprej, v Zagreb, pa je niso pustili. Sicer je pa prav, da ni šla. Vi neukretni Ljubljančani bi bili še „dognali“, da so ti naši dijaki streljali na kazino in Hein in Körber bi bila konstatirala, da se je streljalo z revolverjem, ko sta nasproti večtaka Sevčik in Kaiser dognala, da se sploh ni streljalo. Zakaj tega ni mogel dognati „Narodov“ šefredakter, ki je lovec in v kazini domač, pa še vedno ni dognano.

Splošna sodba v Kranju je ta, da ste Ljubljančani za vspeh demonstracije res malo spretni ljudje, ko Vam je vendar baron Hein, kakor je pisal v „Laibacherici“, sam šel tako rekoč na roko — seveda iz strahu, da bi se njemu, kranjskemu banu, kaj ne primerilo.

lastnosti ste lastni vsem ženskam in se čisto dobila na tem božjem svetu. Ljubil sem jo radi njene duše. A posebno sem ljubil pokojnico, Bog ji daj nebesa, zato, ker mi je bila kljub svojej živahnosti in igravosti zvesta. Meni je bila zvesta ne glede na to, da je imela samo dvajset let in da sem jaz star šestdeset. Zvesta je bila, meni starcu!“

D., kateri je obedoval z nami, je skušal s polglasnim mrmranjem in kašljem izraziti svoje mnenje.

„Ne verujete, da je resnica?“ se je obrnil vdovec nanj.

„Ne to, da ne bi verjel“, se je razžalostil D., „a tako . . .“

„Vi sumite, a jaz vam dokažem. Z raznimi poskusi, rekel bi strategičnimi svojstvi sem se prepričal o njenej zvestobi. Pri mojem ravnanju in hitrosti bi me moja žena nikdar ne mogla nadomestiti v kakem slučaju. Hitrost sem uporabljal, da si ohranim soprogovo čast . . . Poznal sem besede, rekel bi, parolo. Samo nji sem jih povedal in — basta, lahko sem spal brez skrbi radi njene zvestobe . . .“

„Kakšne besede so to?“

Ravno tako, kakor Vas ona demonstracija pred kazino, je pa ugrela vodožejne Kranjce demonstracija, katero sta uprizorila dr. Tavčar in Grasselli v deželnem odboru zoper kranjski vodovod. Naš Ciril se je tako razgrel nad Poljanskim dohtarjem, da je izgubil lase in da sedaj nosi tonzuro. Pa res škandal! Baš je Ciril Kranjce nafarbal, da so klerikalci zoper vodovod v Kranju — bum! — kar prinese „Slovenec“ grozovit članek, da je zoper kranjski vodovod le glava, ki misli za vse liberalce, dr. Tavčar. „Slovenec“ laže — so kričali v Jägrovi kavarni, dokler ni „Narod“ potrdil, da je dr. Tavčar zoper podporo za naš vodovod, ker se boji, da jo bo plačal — on.

Naš „Sokol“ zadnje nedeljo ni imel izleta v Velesovo. Ne zaradi vode, ampak bolj gotovo zato, ker so mladi „bratje“ v šoli imeli „karcer“.

Iz Idrije, 25. maja. Katoliška del. družba v Idriji bi bila rada dobila v posest erarično hišo, v kateri je sedaj nastanjena. Pri zabavno-podučnih večerih ji namreč manjka prostorne dvorane, a te si omisliti ne sme, ker ministerstvo ne dovoljuje izvanrednih prememb v svojih hišah. Ker pa erar svojega posestva ne sme prodati brez dovoljenja državnega zbora, pač pa lahko zamenja z drugim prostorom enake vrednosti, zato je ponudila dve hiši z vrtom, katere bi rada dobila v last rudarska direkcija. V ta namen sta bila pripravljena gospodarja hiš odstopiti svoje posestvo v prid kat. del. družbe, drugače posestvi nisti na prodaj. Sodnijska komisija je cenila obe hiši za 2000 kron višje, kakor erarično hišo, a komisija rudarskega ravnateljstva je cenila svojo hišo za 3000 kron višje, kakor v zameno ponudeni hiši. Diferenca med obema cenitvima je torej znašala tisoč kron in priložilo se je vis. ministerstvo, naj ta tisočak pregleda glede na vzgojevalni in poučevalni pomen katoliške delavske družbe. A ministerstvo je odredilo, naj se vsi trije objekti še enkrat cenijo po politični komisiji ter naj se ozira na vse okoliščine. Ta cenitev se je vršila dne 6. in 7. maja. Mi bi o tem ne pisali v časnike, ker je stvar vendar premalenkostna, da bi se pošiljala v svet, a liberalni časniki so začetkoma udrihali po akciji in žugali, da bodo svoje storili, da se katoliški delavski družbi zamena ne posreči. O zadnji politični cenitvi je „Sl. Narod“ že dvakrat po svoje napadal in dve številki „Jednakopravnosti“ govore o „klerikalnem žrelu“. Povejmo torej še mi svoje! Ako katerim ne bo ljubo, naj se pritožijo pri svojih naprednih somišljenikih.

Pri politični cenitvi dne 6. in 7. maja sta bila kot zaprisežena cenilna moža odbrana gg. Mihael Straus iz Sp. Idrije in Janez Gruden — v dopisu zabeležen kot posestnik v Idriji št. 123, ko je sploh znano, da on nima v Idriji nikakega posestva, pač pa stanuje v občini Jeličen vrh-Dole. Kaj ne čudno za idrijsko mesto? Največje je za Ljubljano, a v svoji sredi ne premore zaupnih mož cenilcev! V tujih občinah jih morajo iskati in to celo na kmetih, da cenijo

„Čisto navadne. Raztresel sem po mestu ne ravno lepo vest. A ta vest vam je tudi znana. Vsakemu sem govoril: „Moja žena Helena in policijski nadzornik Ivan Aleksejevič Zalihvatski se rada vidita“. Te besede so bile dovolj. Niti eden se ni osmelil hoditi za Heleno. Bali so se jeze policijskega nadzornika. Kakor hitro jo je kdo srečal, obrnil se je v stran, da se ne bi Zalihvatski kaj domišljjal. He-he-he. Vidite, zvezal sem jo s tem bradatim idiotom, kateri ti, hočeš ali nočeš, sestavi pet protokolov o obstanu sanitarnega premoženja. Na primer: Vidi li on tvojo mačko na ulici, zapisal jo bode v protokol, kakor da je bogve kaka okoli potikajoča se žival“.

„Torej vaša žena ni videla rada Ivana Aleksejeviča“, smo se začudili vsi.

„Ne, to je moja izmišljotina . . . He-he . . . Kaj ne, lepo sem vas nakuril, mladina. Da, da, tako je“.

Prešla je minuta v molku. Mi smo sedeli in molčali. Sram nas je bilo, da nas je zvodil za nos, ta tolsti, visoki stavec.

„No, Bog dal, drugič oženiti se“, je zamrmral nekdo . . .

posestva v mestu. Če smo prav podučeni, navetujejo županstva politični oblasti cenilne može, a idrijsko tako skrbi za ugled mesta, da jih išče po drugih občinah. Da sta omenjena cenilna moža pristaša napredne stranke in pridna agitatorja pri volitvah, je znano, oba sta ob enem tudi krčmarja in soditi je njima o razmerah svojega konkurenta, ker v isti hiši ima tudi krščansko gospodarsko društvo zalogo vina za svoje ude.

Inženir je cenil vrednost zidu, cenilca pa koliko približno vsak objekt donaša na lesnih dohodkih. Pri erarični hiši je mali vrtiček. Par let je bil neobdelan radi preplavljajoče vode, letos se je dal v najem za tri krone. Vreden bi bil toraj po 4°/o kapitalizovan 75 kron, a cenili so ga kot stavbeni prostor vreden 1000 kron, naj je tam tudi voda stari in na novo napravljeni zid do tal podrla.

Dne 6. maja je ljubljanski mestni svet došlo za stavbeni svet v Levstikovih ulicah □ m na osem kron. Za isto svoto osem kron □ m so cenili tudi naši cenilci svet, četudi ni tako primeren za stavbe kakor oni v Levstikovih ulicah. Zakaj tja voda ne zahaja, tudi je pa zadnje tri leta že dvakrat povodenj zid podrla. O Ljubljani je znano, kako drag je stavbeni prostor, kako drage hiše in stanovanja. V Idriji je stavbeni prostor še dražji, a stanovanja?

Ko je gospod dekan ugovarjal prenizki cenitvi stanovanj v hišah naših pristašev, poklicali so tretjega zapriseženega cenilca, naj on pove, koliko nese v sredi mesta v prvem nadstropju stanovanje, obstoječe iz treh sob, in kuhinje s štedilnikom. Odrezal se je: „18 goldinarjev na leto!“ Gospod urednik, kaj bi Vi rekli o ljudeh, ki tako drago plačujejo stavbeni prostor, a stanovanja tako nizko oddajajo? V Ljubljani kaj ne, ni tako?

No, povem Vam na uho, da tudi v Idriji ni, se ve le v hišah klerikalcev, kajti oni cenilec oddaja mali pritlični kabinet z železno pečico za 40 gld. na leto. Opustimo nadaljno razmotrivanje!

Dopisnik v „Sl. Narodu“ pravi, da je s to cenitvijo dobil gospod stavbeni inšpektor sijajno zadoščenje, a se zelo moti. Ravno liberalna cenilca sta mu dala gorko zaušnico. On sam je popravil zid, a ga ni mogel vzdržati proti navalu vodovja in drugi zid je napravil na istem mestu. On je tehnični izvedenec, na razpolago ima spretne in zanesljive erarične zidarje, materijal mu je na izbiro in vendar njemu novi zid voda do tal podere. Sedaj pa smatrajo tak prostor še vedno za stavbeno parcelo. Privatni posestnik naj zna torej bolje zidati kakor inženir, ki spozna moč vode na istem prostoru, ter raji napravi leseno ograjo, in pusti skozi remeljne prosti odtok, kakor da bi postavljaj zopet novi zid. Zadoščenja sta le dobila sodnijska cenilca, kajti vse tri cenitve se precej vjemajo glede ponujenih dveh hiš, le pri eraričnem posloplju gredo za več tisoč navskriž.

Gozdarski oskrbnik je dokazal izdatkov zadnjih 50 let, da vsako drugo leto pride povodenj in na leto nastopi voda pri plovljenju lesa 5–6 krat v erarično hišo. A kljub temu je hiša vredna po sodbi liberalnih listov 14.000, zopet 20.000, da celo 40.000 kron in vrtiček zraven je po mnenju politične komisije vreden 1000 kron kot stavbeni prostor, naj tudi voda kameneno zidovje podira.

Pokrimo raji vso zadevo s plaščem krščanske ljubezni!

Iz Idrije, 24. maja. „Jednakopravnost“ obsoja liberalce. V poročilu o odkritju Božičevega nagrobnege spomenika piše modri (?) poročevalec: „Čudili smo se pa, da slavna rudniška direkcija, ki je ob enem tudi krajni šolski svet, ni poslala svojega zastopnika. Morda je bilo temu krivo slabo vreme; kajti dobro vemo, da bi se bil take slavnosti, ako bi veljala kakemu klerikalcu, gotovo vdeležil vsaj gospod Buchal. — „Jednakopravnost“ torej naravnost prizna, da smo klerikalci bolj edini in uljudni kakor pa liberalci; posebno častno spričevalo pa daje g. Buchalu, ker pravi, da bi se on take slavnosti gotovo vdeležil, ako bi veljala kakemu klerikalcu. Med vrsticami pa je poročevalec priložil gorko zaušnico liberalnemu uradništvu, zlasti krajnemu šolskemu nadzorniku, kateremu se ni

vredno zdelo priti k slavnosti, dasi bi bil to dolžan, prvič kot krajni šolski nadzornik, drugič pa tudi kot politični somišljenik. Vsa čast „Jednakopravnosti“ za tako odkrito besedo!

Domače novice.

Slovenci za Hrvate. Naš mali, a navdušeni slovenski narod govori proti neznosnim razmeram bratskega naroda. Kakor je ob obalih Adrije v Trstu vršel tisočkratni protest proti razmeram v Hrvatski, tako je v nedeljo bela Ljubljana na poziv krščansko socijal. delavstva glasno in odločno protestirala proti samovoljnosti Khuenovi in njegovim pandurjem. Tudi slovenska Ljubljana je složna manifestirala za Hrvatsko. Nad 3000 mož je stalo v dvorani „Mestnega doma“, ravno toliko pa pred njim. Vseh udeležencev je bilo nad 7000. Z Mestnega Doma je plapolala črna zastava v znak sožalja z brati Hrvati. Shoda se je udeležil župan Hribar z mnogimi svetniki, kat. narodni drž. posl. Povše, dr. Žitnik, Pfeifer in Pogačnik i. t. d. Shod je otvoril Gostinčar. Predsedoval je shodu dalmatinski državni poslanec dr. Ferri. Govorili so dr. Žitnik za katoliško narodno, dr. Karl Triller, za nar. napredno, Ivan Štefe, za kršč. socijalno in Tokan za socijaldemokratsko stranko. Shod je sprejel resolucijo, v kateri protestira proti nezakonitem omejevanju ustavnih državljanskih pravic, izjavlja solidarnost s brati Hrvati ter poziva vse slovanske narode, da v prilog Hrvatski odločno povzdignejo svoj glas. Binkoštni ponedeljek se vrši ob 3. uri popoldne v Celju velikanski shod za Hrvate.

Iz Ribnice. Na podlagi § 19 tiskovnega zakona prosimo, da gledé na dopis iz Ribnice v št. 19 stran 111 pod naslovom „liberalna posojilnica“ priobčite sledeči popravek: Ni res, da je posojilnica v Ribnici dajala posojila na osobni kredit vedno po 6°/o medtem, ko so se hranilne vloge obrestovale do leta 1898 le po 4°/o. Ni res, da je bila tedaj liberalna posojilnica prisiljena zvišati obresti hranilnim vlogam ker se je to leto osnovala Raiffeisnova posojilnica v Ribnici. Res pa je, da je podpisana posojilnica že od ustanovitve leta 1888. do leta 1893. in potem zopet od 1. januarja 1897. dalje plačevala od hranilnih vlog 4 1/2 odstotne obresti. Tudi ni res, da nima ljudstvo od posojilnice druge koristi, kakor da nalaga v nji denar in jemlje iz nje posojila, s čimur pomaga le bogateti liberalnim kapitalistom, in da so za lansko leto iz čistega dobička dovoljeni zneski 90, 100 in 4431 kron vse, kar se je obrnilo v obče koristne namene. Res pa je, da je posojilnica od čistega dobička za leto 1902 darovala za napravo okrožne bolnice v Ribnici že peto leto znesek 200 K, za vodovod in kanalizacijo v Ribnici 850 K za prostovoljna gasilna društva v Ribnici in Dolenjvasi 640 K itd. in da je od leta 1889. do sedaj izdala več nego 20.000 kron za občekoristne in dobrodne namene. Posojilnica v Ribnici, reg. zadr. z om. zavezo. Dne 22. maja 1903. (Podpis nečitljiv), J. Klun.

Za katehete! Piše se nam iz Gaštea pri Kranju: Nedavno so imeli učitelji iz okolice zborovanje v Šmartinu in so sklenili zapreti katedre p. ed „žegnanimi faloti“, ki segajo v tujo lastnino, namreč pred — kateheti. Ta impertinentni sklep, ki kaže vrtoglavost in zlobnost zborovalcev, se je storil po nasvetu „Gorenjca“ zaradi znanega dopisa za ta list, ki je bil pozabljen od učitelja v katedru. Nam se zdi, da so učitelji šli na lim, ko so poslušali bedasti „Gorenjčev“ nasvet, in da bodo želi le blamažo. Ako bi tudi katehete hoteli vtakniti v žep psovke „iz učiteljskih krogov“ in sramočenje stanu, da se katedri zapirajo pred „tatovi“, potegniti se mora za čast in pravico katehetov višja oblast in nemudoma odstraniti krivice, ki se jim gode. Ti učitelji bi že radi bili turški paše, a Kranjska je še v Avstriji, in to jim bomo že še povedali.

Iz Olševka. V nedeljo se je tu osnovalo „Izobraževalno društvo“. Velikanski mlaji so pozdravljali goste pred prenovljeno, lepo okrašeno hišo, kjer bodo društveni prostori. Pred-

sedoval je na zboru č. g. župnik Kukulj, ki je po čvrstem pozdravu g. ustanovitelja župnika Volca z nagovorom otvoril zborovanje in dal besedo slavnostnemu govorniku č. gosp. dekanu Koblarju. Vse je bilo navdušeno. Prav iskren pozdrav od kranjskega izobraževalnega društva je sporočil g. prof. Jarc. Nato so se odobrila pravila in vpisalo se je mnogo novih članov. Olševak slovi po svoji krasni legi; še bolj bode slovel, ako bode tu bivalo izobraženo, krščansko ljudstvo, ki se bode sramovalo trpeti na svoji njivi liberalni plevel. To vrlo ljudstvo združeno stoj zoper nakane nasprotnika!

Iz Kranjske Gore. Protečeni teden nas je zapustil naš okrožni zdravnik g. dr. Fr. Kogoj. Odkrito rečemo, da govorimo v imenu vseh naših prebivalcev, ako srčno obžalujemo njegov odhod. Pred nedavnim časom se je ločil od nas gospod dr. Rogina ter šel kot namestnik državnega pravdnika v Ljubljano, in sedaj mu je sledil še g. dr. Kogoj. Bila sta to moža, ki nista imela nobenega nasprotnika, pač pa obilo odkritih prijateljev. Dandanes, ko je uradništvo v verskem oziru silno mlačno ali pa celo duhovščini nasprotno, moramo odhod takih mož, ki jih lahko v vsakem oziru imenujemo u z o r n e, tem bolj obžalovati. — G. dr. Kogoj je bil v Kranjski Gori skoro deset let. Med tem časom si ni pridobil samo ugleda kot zdravnik, ampak tudi kot rodoljuben in veren Slovenec. Ljudstvo ga je zato globoko spoštovalo, vanj imelo zaupanje in ga v boleznih vedno klicalo. Veliko jih je, ki so mu dolžni hvaležnost za povrnjeno zdravje. Gospod dr. Kogoj je bil tudi predsednik podružnice sv. Cirila in Metoda za gorenjsko dolino. Njegova blaga, plemenita soproga je sicer rojena Dunajčanka, toda z veseljem moramo povdarjati, da sta svojega edinega sina odgojila v odločno slovenskem duhu. Kako lep zgled je dal s tem gospod doktor mnogim drugim inteligentnim Slovencem, ki dopuščajo, da se njihovi otroci odgajajo v nemškem duhu, ker nimajo slovenske matere! Gospod doktor je šel na Jesenice. Čestitamo Jeseničanom, da dobe tako vrlega moža. Vemo sicer, da te besede gospodu doktorju ne bodo ljube, ker so prišle v javnost, toda mi ne moremo, da bi visokoizobraženemu možu, ki se ne sramuje javno se kazati vernega Slovenca, javno ne rekli: Čast takemu možu!

Veteransko društvo v Kranju. Pravila tega društva je c. kr. deželna vlada odobrila. Prvi občni zbor, na katerem se bode vršila volitev načelstva in odbora, bo v nedeljo dne 7. junija t. l. ob 6. uri zvečer v gostilni gosp. Weinbergerja v Kranju. Na občnem zboru se bodo sprejemali tudi društveniki.

Nesreča. Na dan Vnebohoda se je v Borovljah zgodila velika nesreča. Puškarski učenec Ferdinand Zechner je namreč padel v takoiimenovani Kepa ali Čepa-prepad nad 60 m globoko in se ubil. Krivo temu je bilo, kakor trdita njegova tovariša, da so spili preveč žganja (1 l) in v pijanosti premalo pazili na nevarnost.

Narodni napredek. Slovenska posojilnica v Glinjah je kupila v Borovljah Poschingerjevo gostilno za 23.000 K, in v tej hoče v kratkem otvoriti svojo podružnico in „Narodni dom“, da se Slovencem ne bo treba več bati nestrpnosti od strani „dougega Pepo“, ki nikjer ne more slišati slovenske besede.

Predavanja v Preski. Iz Preske se nam piše: Od kar imamo pri nas ustanovljeno izobraževalno društvo nam je priredilo že več shodov, na katerih so nam razni gospodje govorniki iz Ljubljane predavali mnogo zanimivih in poučnih reči. Posebno zanimivo pa nam je na zadnjem shodu v nedeljo dne 17. t. m. predaval č. g. kanonik Sušnik, in sicer, o severnem tečaju naše zemlje, o severnem ledenem morju, in ondodnih razmerah, ter o Nansnovem potovanju na severni tečaj. To predavanje nas je jako zanimalo, slišali smo prav zanimive reči, ki jih bomo gotovo ohranili še dolgo v spominu. Shod je bil mnogobrojno obiskan. Govorniku č. g. Sušniku smo za njegovo predavanje jako hvaležni, kakor tudi vsem dosedanjim našim g. govornikom, izrekamo na tem mestu najtopleje zahvalo ter jih prosimo še nadalje naklonjenosti.

Društveni član.

Zaročil se je g. Zmagoslav Starin, stavec, z gospico Ivanko Novak. Čestitamo!

Manifest jugoslovanskih poslancev. Hrvatski in Slovenski državni in deželni poslanci iz Dalmacije, Istre in Trsta priobčujejo v listih manifest o dogodkih na Hrvatskem. Izjavljajo, da to je gotovo, da vlada v Hrvatski in Slavoniji veliko nezadovoljstvo, ki si na mnogih krajih daje duška v tako silnih manifestacijah, da oborožena sila, kolikor jo je bilo v deželi, ni zadoščala in so morali rekvirati, vojaštvo iz Avstrije in Ogrske. Takega razburjenja ni možno ustvariti umetno, marveč ima svoj uzrok v žalostnem položaju dežele. — V Hrvatski vlada samovolja, novinstvo je dušeno, davčni pritisk je neiznosljiv, desetina Hrvatov se nahaja onkraj oceana in narodna prava Hrvatov so kršena. Manifest zaključuje s prepričanjem, da zadnji dogodki razpršijo predsodke, ki so razširjene o narodu Hrvatskem ter da istemu pridobe simpatije civiliziranega sveta.

Prihodnjo nedeljo dne 7. junija vsi na Šmarno goro! Prihodnjo nedeljo dne 7. junija bo „Slov. kršč. soc. zveza“ poletela na Šmarno goro. Vsak, kdor le more, naj se pridruži „Zvezi“, da bo tako prihodnjo nedeljo na lepi Šmarni gori zopet praznik krščanskega ljudstva. Ob 9. uri zjutraj bo v romarski cerkvi sveta maša s cerkvenim govorom društvenega predsednika g. dr. Kreka, po cerkvenem opravilu pa bo na planinici velika ljudska veselica z raznovrstnimi zabavami. Somišljeniki, v nedeljo dne 7. junija torej na Šmarno goro!

Iz gorenjske doline. Iz Kranjske gore se nam piše: Kakor čujemo, bodo Nemci v kratkem zidali novo planinsko kočo pod Škrlatico. Kupiti nameravajo velik kos planine. Tako bodo imeli Nemci v naši dolinici dve koči, Slovenci pa — nobene! Smo pač Slovenci povsod zadnji. Za poletna stanovanja se tujci že zelo oglašajo. Največ pride vsako leto Tržačanov. Naj bi tudi premožnejši Slovenci se nastanili v naši dolini, ki ima tako lepe izlete k Belopeškim jezerom, v Trento, v Planico, na Triglav i. t. d. Zrak je izboren, stanovanja cena in hrana ne draga.

Iz Železnikov. Zadnje čase so po naših hribih razposlali več števil „Gorenjca“. Z številko 20., katera je polna samih dopisov iz Selc, so bili tudi bolj radodarni. Toda naši možje poznajo dopisovalce in pisavo „Gorenjca“ in zato je samo iz vasi Rovte (Sv. Lenart) poslalo pet sledečih posestnikov „Gorenjca“ nazaj: Janez Ozebek, Franc Kokalj, Janez Potočnik, Franc Mesec in Jakob Potočnik.

Aljažev dom v Vratih. Tako se bo zvala nova velika koča v Vratih, ki se postavi in otvori letos na proslavo desetletnega obstanka „Slov. plan. društva“. Načrt za njo je napravil društveni odbornik, inženir g. Jaroslav Foerster. Zgradba bo imela v pritličju dve veliki gostilniški sobi, kuhinjo, dve spalnici, eno z 10, drugo s 6 posteljami. V podstrešju bodeta dve sobi s posteljami in skupna spalnica za 25 turistov. Nov planinski dom bode lesen in bo imel svoj vodovod, ki je že gotov. Za stavbo je že vse pripravljeno.

Drž. poslanec vitez Berks je pristopil k „Slovanski zvezi“.

Umrli je v Ljubljani pekovski mojster gosp. Gregor Zamelj.

Sv. Višarje. Začetek romanja na sv. Višarje se je letos otvorilo dne 21. maja; vreme je bilo ugodno, zato je že takoj prvi dan prihitelo okrog 200 pobožnih romarjev Marijo počastiti. Med njimi sta bila tudi že dva Ljubljančana, in sicer: Josip Jeglič, brat mil. gosp. kneza in škofa ljubljanskega in Oroslov Kunčič; v soboto pa je bil eden romar tudi že iz savinjske doline tukaj. Snega je letos že izvanredno malo in bo v dobrem tednu gotovo slovo vzela. Med službujočimi duhovniki je eden iz Koroške, drugi iz Kranjske, tretji iz Štajerske rojen, kot zastopniki treh slovenskih dežel.

Liberalna mlekarina v Črnem vrhu je razpadla. Vsled zmešanih računov, ki jih je sestavilo liberalno načelstvo, je nadzorstvo prosilo pri Gospodarski zvezi za revizijo. G. Seliškar je revizijo izvršil in našel dolga za 12.000 kron. Liberalci so ga bili našli le 8000 kron, bahali so pa po „Slovenskem Narodu“, da ga bo revizija pokazala veliko manj. — V nedeljo 17. maja se je vršil občni zbor na katerem se je sklenila razdružba. Liberalci so se poskrili v svoje kotičke. Liberalnega blagajnika Janeza Vidmarja, ki s svojim jezikom nikomur ne ostane dolžan, je občni zbor pozval, naj pride in naj se opraviči. A ni ga bilo. Liberalni načelnik in župan Janez Lampe je bil sicer nekaj časa navzoč, a od vseh strani so mu frčale tako gorke, da jo je molče odkuril. Konkurnim komisarjem je bil imenovan načelnik Kmet. društva gosp. Gašpar Rudolf. Liberalci se hudujejo, da se celo državno pravdnništvo zanima za njih gospodarstvo. Ugrabijo, kdo jih je ovadil, lažejo in obrekujejo po svoji stari navadi na vse strani. Zlasti eden izmed njih je v tem mojster. Ker to svojo obrt izvršuje brez patenta, ga bo enkrat še doletela občutljiva kazen. Sploh jih pa vse laži in obrekovanja ne bodo rešila.

Iz Čušnjice: V 20. št. „Gorenjca“ omenja dopisnik iz Selc tožbe bivšega župana zoper nas. Piše po svoji znani stari navadi. Njemu je seveda vsak, ki se upa nepravilnostim ugovarjati, lažnik in obrekovalec. V koliko smo mi lagali, dokazuje tožba, ki jo pri priložnosti objavimo. Mi smo bili opravičeni napraviti, oziroma podpisati pritožbo na deželni odbor. Ker je bil župan toliko predrzen, da nas je za to tožil, žel je pred sodnijo zaslužno blamažo.

F. D., F. P. in I. G.

Božja služba za Italijane. To, kar smo trdili in še trdimo, namreč, da treba za Slovence živeče med tujci, poskrbeti v duševnem oziru to velja tudi o tujcih, ki živijo med nami in našega jezika ne razumejo. In taki so laški zidarji, katerih je mnogo po naših krajih. Hvalevredna je bila torej misel, pobrigati se za te ljudi. In to se je zgodilo. Na cvetno nedeljo je bila v Škofji Loki, kjer dela mnogo Lahov v kamnolomu, italijanska pridiga in potem spovedovanje za Lahe. Žal, da so se te prilike slabo poslužili. Toda, ponudila se jim je. Kdor noče, bo sam gledal. K pridigi so prišli dokaj številno, ko se je pa začelo spovedovanje, so se iz cerkve — izmuzali. Le mala peščica jih je opravila velikonočno spoved. Veliki terek je bilo izpovedovanje Lahov v Šentjerneju na Dolenjskem, kjer delajo pri gradbi novega kartuzijanskega samostana. Tudi ondi jih je bilo le malo pri spovedi. Ah, ljudje, ki veliko po svetu hodijo, le preradi pozabijo na to, kar je edino potrebno. Kdo ve, če se tudi z našimi rojaki v tujini bivaajo enako ne godi. Sedaj pa se je pričela božja služba za Italijane v Ljubljani. In sicer je vsako nedeljo ob 7. uri zjutraj v Križevniški cerkvi zanje sveta maša, vsako drugo nedeljo pa pridiga. Kadar ni pridige, bere se jim evangelij in molijo litanije. Od 6. ure dalje imajo tudi priliko, izpovedati se v svojem jeziku. Semkaj pridejo dokaj številno, a tudi spoved so mnogi opravili. — To dušno pastirovanje Italijanov sta prevzela č. gg. dr. Aleš Ušeničnik in dr. Michael Opeka, ki znata dobro italijansko, ker sta več let v Rimu študirala. To je res prav katoliško delo. Da bi le tako tudi našim drugod postregli.

Tržaški namestnik grof Goess baje odstopi že meseca avgusta. Za naslednika se imenujeta dvorni svetnik v notranjem ministerstvu Anton Simonelli in kranjski dež. predsednik baron Hein.

Volitev župana v Trstu. Županom v Trstu je bil izvoljen zopet dr. Scipio Sandrinelli. Prvim podžupanom je bil izvoljen dr. Venezian drugim pa Rascovich. Ker slovenski občinski svetniki niso glasovali za čifuta Veneziana, jih je galerija nahrulila z besnimi klici: „Fora i scavi! Ande in Russia! Ande in Croazia!“

„Društvo avtonomnih uradnikov za slovenske dežele.“ Kakor že zadnjič omenjeno, se vrši dne 1. junija t. l. dopoldne ob 9. uri v Žalcu v gostilni gosp. Franca Hodnika I. občni zbor „Društva avtonomnih uradnikov in uslužbencev za slovenske dežele“ s sledečim vsporedom: 1. pozdrav sklicatelja, 2. čitanje društvenih pravil, 3. vpisovanje udov, 4. volitev odbora in načelstva, 5. sklep o raznih predlogih in nasveti, 6. slučajnosti, 7. razni poučni govori. Popoldne se udeležijo zborovalci ljudskega shoda v Celju. — Da ima to društvo velevažen pomen za vse avtonomne uradnike, ne bodemo posebej

povdarjali. Rečemo samo toliko, kdor želiboljšati svoje stanje, si zagotovi svojo bodočnost in koristi narodu, ta ne bode premišljeval, nego se oklenil društva in delal z združenimi močmi. Upamo, da se bodejo tega shoda udeležili vsi zavedni župani in tajniki naše širne domovine, posebno iz Štajerske, ker je že skrajni čas, da se združimo in se otmemo pogina. Na svidenje torej dne 1. junija dopoldne v Žalcu, popoldne v Celju.

Podbojev testament. Iz Ribnice nam se pošilja še to pojasnilo: Od kar je umrl Franc Podboj, nimajo tukajšnji liberalci nobene mirne ure, kar ne morejo prenesti, da je rajni zapustil nekaj volil za maše, cerkve, reveže in — kar je še najhuje — tudi nekaj za škofove zavode. Saj mu kot v vsakem oziru poštenemu pokojniku ti škofovi zavodi niso bili tako na srečo. Čudno se nam zdi le to, da gledajo sorodniki mirno, da se oporoka rajnega, ki jim pač mora biti kot zadnja volja očetova, oziroma bratova sveta, tako vlačijo po javnih listih. Seveda je vzrok, da se pisari o tej oporoki in se spodbija njena veljavnost iskati v tem, da je rajni, kot je že omenjeno, zapustil nekaj volil za dobre namene, in da je bil priča pri oporoki pokojnikov brat, ki je duhovnik. In ker je bil brat — duhovnik pričujoč pri oporoki — tako sklepa liberalni dopisnik „Narodov“, mora biti oporoka neveljavna, zakaj „duhovniki niso umestne priče pri testamentih“. Da še bolj podpre svojo trditve, pove, da „navzočnost duhovnikova vpliva na poslednjo voljo fizično in duševno onemoglega bolnika na smrtni postelji.“ — Dobro bi bilo, da bi tudi povedal, kaj vse na dopisnika „Narodovega“ vpliva, ko ga tako bodejo v oči pobožna volila, s katerimi pa ima baje ravno on velikokrat opraviti. Ob enem pa upamo, da ima dopisnik že spisano svojo „poslednjo voljo“ ali jo skoro spiše, da ne bo „navzočnost duhovnikova“ katero mu privoščimo tedaj, ki bo fizično in duševno onemogel mogla vplivati na njegovo „poslednjo voljo“. A pojdemo nazaj k testamentu. Naša naloga ni prepirati se z „Narodovim“ dopisnikom o veljavnosti testamenta Franca Podboja, o tem naj govore dediči pri sodišču. Omenjamo le to, da se je baje od neke osebe, ki mora biti nepristranska v zadevi oporok, svetovalo dedičem, naj gredo k tukajšnemu g. dekanu, naj ga nagovarjajo ali prosijo, da odstopi od polovice pobožnih volil v korist dedičem. Če gosp. dekan ustreže njihovi želji, bo testament veljaven, drugače bodo pa ugovarjali. Pričela se je nasvetovana mešetarija. A svetovalc je v tem slučaju gotovo slabo svetoval, ker stvar še sedaj ni dognana, in se menda g. dekan ni podal v mešetarije. Mora že imeti svoje paragrafe, katere bi moral poznati tudi tisti, ki je to mešetarijo nasvetoval. Čudno se nam zdi tudi to, da bi bila veljavnost testamenta, če je sploh pravilno napravljen, odvisna le od pobožnih volil. No, nam ne gre soditi o tem, saj so drugi za to postavljeni. Zopet ena oporoka! „Narodov“ dopisnik ve poročati iz zanesljivega vira, da je kmalu za Fr. Podbojem tudi kmetijski kočar s skromnim premoženjem in petimi otroki hotel voliti 2000 kron (!) za svete maše in da je le na opombe prič, da ni treba toliko, znižal to volilo na 1100 kron. Ali bo tudi zaradi tega testamenta toliko krika po liberalnih listih, saj se tudi v tem slučaju določa svota v dober namen! Razloček med obema testamentoma je le ta, da je po „Narodu“ zapustil Fr. Podboj premoženja nad 40.000 gld., za dobre namene pa (po „Narodu“) 2000 gld.; a kmetijski kočar s skromnim premoženjem in 5 otroki je dal 1100 kron za dobre namene. Tako se testamentov več ne sme delati. Taki testamenti, kaj ne, naj bodo neveljavni, ker obsegajo pobožna volila, o katerih mi, liberalci, ne moremo slišati! No dopisniku „Narodovemu“ bi še svetovali, da je tudi glede pobožnih volil drugih ljudi bolj miren in če hočemo rabiti izraz liberalcev „toleranten“, saj njega nikdo ne sili in upamo, da ga tudi silil ne bo, da napravi pobožna volila, da bi tako „kupil nebesa“. Vsak človek pa je po liberalnem načelu svoboden, torej tudi oni, ki napravljajo poslednjo voljo, če je pri zavesti, (drugače pa, kot ve tudi dopisnik, ne more delati oporoke). Ker je

pa videti iz dopisa „Narodovega“, da je dotični dopisnik precej zadaj za nami navadnimi zemljani ribniškimi v krščanskem nauku, da je njegovo znanje v krščanskem nauku že precej vzpuhtelo, zato mu svetujemo, naj se nikar ne ogiba preveč službe božje v naši cerkvi, naj ne pride samo tedaj v cerkev, ko mora po svojem poklicu, ampak naj pride tudi k pridigi ob nedeljah, posebno pa h krščanskemu nauku s svojimi pristaši, da sliši ž njimi vred kedaj še potrebni kak drug evangelij, drug nauk od nauka liberalnega „Naroda“ in ondi izvedo tudi, kje se tudi njim in samo drugim greh najpreje odpuste, seveda se za dotično sredstvo zakrament sv. pokore malo menijo, še manj pa rabijo. Tam v cerkvi bo pa dopisnik „Narodov“ tudi zvedel da je Kristus obljubil pred vsem revežem nebesa, a o bogatinih, kot se sliši v pridigah, je rekel, da jim bo silno težko priti v nebesa. In ko bo dopisnik naš nasvet sprejel, da bo hodil ob nedeljah in praznikih redno k sv. maši, pridigi in mesto na izlet ali pa k družbi v gostilno ali v kavarno h krščanskemu nauku, da zopet ponovi to, kar se je učil v šolah, tedaj bo dobil drugačen pojem o sv. maši in zapovedih božjih in cerkvenih, in se ob enem prepričal, da je za bogatine kot reveže — in tudi za gospodo — jedna in ista pot, ki vodi v nebesa, da vsi spolnujejo zapovedi božje. Torej, g. dopisnik, da vam „ne bo treba nebes kupovati in plačevati za maše, da se vam čim preje odpuste grehi in v ta namen delati „pobožnih volil“, bodite sedaj dober kristjan, hodite redno k sv. maši s svojimi pristaši in spolnujte tudi 4. cerkveno zapoved in dobro bo za vas.

Gozdni delavci v idrijskem okrožju. „Rdeči prapor“ je pričel napadati sedaj idrijske klerikalce, kakor bi hoteli zlorabiti, oziroma za nos voditi gozdne delavce, češ da hočejo klerikalci „zato, ker jim je gozdno oskrbnitvo storilo mnogo uslug, uboge gozdne delavce držati na uzdi, pridigajoč jim, kako so gospodje dobri! — Za sedaj svetujejo gozdnim delavcem, naj reko klerikalcem: appage satanas, in naj se organizirajo“. Ker je „Rdeči prapor“ obljubil, da bode razkril klerikalne spletke, omenjamo za sedaj le toliko, da mirno čakamo teh razkritij, ker se do sedaj sploh nobeden ni menil za gozdne trpine nego do malega izključno le klerikalci idrijski in klerikalni poslanci, kakor dr. Krek, Povše, Žitnik, in Šustersič. Ako bi teh mož ne bilo, ne bi pristojne oblasti sploh še do danes ne bile zvedele, v kakšnem stanju so gozdni delavci. Radovedni smo pa tudi, za kakšne usluge je gozdno oskrbnitvo podkupilo idrijske klerikalce. Le na dan s tem, kaj je kdo dobil — da ne bomo mogli očitati grdega obrekovanja! Na svidenje torej!

Sodrug — odpadnik. Pred kratkim poslovodja pri social. občnem konsumnem društvu v Idriji nastavljeni 22letni Kristan je izstopil iz katoliške cerkve. Napadi na „klerikalce“ so torej tudi tu le plašč, s katerim se zakriva zamrza do katoliške cerkve.

Iz organistovskih krogov. Ako pogledamo dandanes različne stanove, vidimo kako se vsi pridno združujejo ter prirejajo različne shode na katerih se potegujejo za izboljšanje njih razmer. Tudi med nami organisti se je bilo pričelo nekoliko gibati, in le žal, da je v zadnjem času zopet vse zaspalo. — Pri sestanku „Ceciljinega društva“ v Zatični dne 18. avgusta 1901 l. se je ustanovil pripravljalni odsek „podpornega društva organistov“. Pri tej priliki izrazila se je tudi želja da bi društvo pričelo delovati ob petindvajsetletnici Cec. društva. Mi smo jako težko čakali te slavnosti v nadi, da se vendar enkrat tudi za nas nekoliko preobrne. No, petindvajsetletnica Cec. društva je že minula a o podpornemu društvu ni še nikakega sledu. Kaj je vzrok, da se to toliko časa vleče? Ali naj živimo le v upanju in čakanju? O dobrih spominih človek že nekoliko časa živi, ali prihodnost nas pa le straši! Ako pogledamo naše službe, vidimo skoraj povsod da so še ravno take kot so bile pred 100 leti, da, ponekodi še slabeje. Org. služba je navadno v biri, in kako ceno ima žito sedaj in nekdanj? Kako se je živelo poprej in sedaj? Da smo res v slabih razmerah, je faktum, katerega ne more utajiti nikdo.

Koliko se dandanes od organista zahteva, in plača? . . . Pričeli so nekateri prečastiti gg. duhovniki z vso unemo delati na to, da se tudi organistovo stanje zboljša. Vsaj koder sem jaz služboval in tudi kjer sedaj službujem, gre organistu preč. duhovščina vedno in povsod na roko. Ali tudi mi, dragi tovariši, ne držimo križem rok, temuč tudi pri nas naj velja narodni pregovor: „Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal“. Toraj kaj nam je storiti? Pogledajmo v Cerkv. Glasbenik št. 12. 1900 l. ondi nam je nekdo zapisal in zaklical te-le besede: „Tudi organisti sami naj bi ne držali rok križem, naj bi se že vendar enkrat vzdržali in si iz vseh koncev dežele pogumno zaklicali: „Viribus unitis“! Združimo se! V medsebojnem združenju pomagajmo si drug drugemu, kolikor zamoremo! Sedaj pa uprašam Vas, dragi tovariši: Ali hočete preslišati ta pogumni klic? Ne, dragi temuč poslušajmo ga, ter napravimo shod vseh slov. organistov in pevovodij, pri kateremu si hočemo bratovsko podati roke. Toraj, združimo se, organizirajmo se kor: v slogi je moč! Harijski.

Zrele tičke so deli pod ključ. Iz Gorice poročajo: Pred tedni se je raznesla govorica, da je Kristjan Kerkoč, doma iz Malovšč, ki je lani obiskaval šesto gimnazijo, zadel „los“. Kerkoč letos ni hodil več v šole, in se je na stanovanju izdajal za medicinca. Vozil se je „nobel“ iz Gorice domov, prirejal domačim fantom plese, napajal jih z vinom, razsipaval denar na vse mogoče načine ter živel kot milijonar. Reklo se je, da je obesil šolo na kol in da privatno študira. Ljudje pa, ki so opazovali njegovo razkošno življenje in zapravljenje, so se čudili, zakaj se ga, če je res toliko deharja zadel, ne dene kot mladoletnega pod nadzorstvo pametnega oskrbnika. Naenkrat pa je policija naredila konec Kerkočevi razkošnosti. Prišlo je na dan, da ni zadel „los“, marveč da je goljufal pošto in hranilnice za znatne svote. Hkratu so zaprli tudi četrtošolca Žerjala in nekega bivšega brivca kot sokrivce. Pač zreli ptički!

Kje je lakajstvo? „Gorica“ piše: „Slov. Narod“ se je po svoji poljanski robati maniri zagnal v nas ter imenuje naš list glasilo Pajerjevega lakaja dr. Gregoriča. Ta psovka, ki ni nič drugega, nego podlo obrekovanje dr. Tavčarjevega glasila, za katero je on, kot odgovorni urednik „Slov. Naroda“, odgovoren, je v zvezi s člankom tega lista, v katerem se je trdilo, da je dr. Gregorič ob času zadnjih državnozbornskih volitev sklenil z dr. Pajerjem neko zvezo v kvar Slovincem, vsled katere bi bil dr. Gregorič prišel v državni zbor. Mi smo imenovali takrat onega, ki je zapisal v svojem članku ravnokar omenjeno trditev, da je pod falot, dokler ne dokaže, kje, kako in kedaj je dr. Gregorič z dr. Pajerjem sklenil tako zvezo. „Narodov“ člankar pa tega ni dokazal, ker ni mogel sploh tega dokazati, in je vstal vsled tega to, za kar smo ga proglasili. Zdaj pa še nekaj. Celjska „Domovina“ pravi, govoreč o slavnosti nemških turnarjev v Ljubljani, da je kranjski deželni odbor dovolil turnarjem kranjsko deželno gledališče za slavnostno predstavo. Mi in z nami vsi pametno misleči Slovenci smo prepričani, da nima slavje nemških turnarjev v Ljubljani nobenega drugega namena, nego izzivati Slovence v njih lastni hiši. Da bode pa to izzivanje izdatnejše, potrebujejo v ta namen tudi deželno gledališče. In to deželno gledališče dovolil jim je kranjski deželni odbor, v katerem imajo Slovenci večino.

Občinski stražnik ubil potiranca. V soboto popoldne so občinski stražarji v Tržiču dobili nalog, da odvedejo s tržiške odgonske postaje v razne občine potiranca, katere so do Tržiča prignali tržaški redarji. Tak nalog je dobil tudi občinski redar Colombani ter je spremljal enega izmed potirancev v njegovo domovinsko občino Ronki. Prišedša v Ronke, podala sta se občinski stražar in potiranec, neki Josip Colautti, v krčmo Valentinčičevo. Tu sta nekaj časa pila skupaj mirno. Hkratu pa je nastal mej njima prepir, ki je končal s tem, da je občinski stražar potegnil sabljo, mahnil ž njo najprej Colauttija po glavi ter ga potem tudi skozi in skozi prebodel. Colautti ostal je takoj mrtev. Občinskega stražarja so zaprli.

Okolu sveta.

Kako ga osnažijo? Carlo Darlsen si je prihranil nekaj stotakov v Lanadi, kjer je muziciral. Nameni se, da pojde nekoliko domov v Švico. Ker je pa že toliko čul o lepoti parka „Prospekt“ v Brooklynu, sklene, da si ga ogleda. Prišedši na brooklynski most, poprašča blizu tam stoječa moža, kje bi bil toliko slavljani vrt. Tema je takoj zadišalo, koga imata pred seboj, se spogledata in ponudita za vodnika. Potoma jima pripoveduje o svojih razmerah, kje je bil, kam hoče in da ima nekaj denarja. Ko to ona dva slišita, zasukneta takoj pogovor na ponarejeni denar. Pripovedujeta, da prav sedaj kroži po mestu mnogo takega denarja. S tem vzbudita sum Farlsenov, le nili morda tudi njegov denar ponarejen. Vzame hitro denarnico, da bi dal spremljevalcema, naj bi jo preskušala. Tu ga prvi hitro zagradi za roke, drugi pa pograbi denar, in jo naglo potegneta. Ta pa gre molče dalje in poišče policajca, kateremu vse pove. Ako ga ta vpraša, zakaj ni klical na pomoč, mu reče: „I, ker rajše živim. Grozila sta mi s samokresi, a da sta me le živega pustila! Živi se le enkrat, denar se pa vedno lahko prisluži.“ Nato odide zopet v Canado, v Brooklyn pa ne pojde več.

Kako smo napredni. Pred kratkem je zasačil v New-Jorku policaj dečka v trenutku, ko je privlekel iz žepa neke gospe denarnico. Pri zaslišanju izpove, da se te kraje učil v šoli. Začuden ga pozovejo, naj jim vendar pokaže to najmodernejšo šolo. In res, ko stopijo v sobo, je ravnokar nekaj starih „izkušenih profesorjev“ in „dr. vsekraje“ poučevalo nadebudne „akademike“ o modernih pridobitvah in skrivnostih svoje stroke. Da ti predavatelji in učenci niso bili nič prav veseli novih poslušalcev, je povsem razumljivo. Ker so se pa policiji smilili, jim je preskrbela boljše prostore za taka predavanja. To je bilo v New-Jorku, vseučilišče ali univerza se pa nahaja v Londonu, od koder gredo „profesorji“ v razna svetovna mesta.

Hudomušni govorivci iz trebuha. Na klopi boulevarda Malesherbes v Parizu sedi gledališka ključarica lož. V naročju ima svojega psička. Na drugi klopi pa prav blizu sedi že prileten mož. Ključarica reče negovaje svojega ljubljence: „Kdo poljubi svojo gospo?“ V tem hipu pride mimo neki gospod, in ko sliši to vprašanje, hitro odgovori iz trebuha tole: „Kar sem vaša usteca, gospa.“ Zdelo se je, da prihaja glas od onega starega moža. Vsa iz sebe se zakadi ključarica na tega nesrečneža in prične po njem biti s svojim solnčnikom. Ta ji se ve ne ostane dolžan in tako se vedno hujše biksata. Naposled izbije ključarica svojemu sosedu oko, nakar le tega došla policija odpravi v bolnico, ključarico pa pod ključ, kjer premišljuje svojo vročekrvnost.

GLASNIK.

Delavske drobtine.

Omožene delavke po tovarnah.

(Konec.)

Materinska vzgoja pa ni važna otroku le v njegovem prvem letu, kakor je bilo že preje omenjeno, ampak za vso njegovo mladost. Navadno dajejo te delavke-matere svoje otroke kaki tuji osebi, ki skrbi za nje in jih čuva. Tuja oseba pa ne more tako blagodejno vplivati na otroka, kakor more mati.

Koliko je čuvajk, katerim so otroci prav malo mar, ampak le tisti novčiči, ki jih dobiva za čuvanje otrok. Ali more taka oseba nadomestiti materinsko srce, ko n. pr. mati otroku že na obrazu bere, kaj mu manjka, česa želi in ako joga, ga zna hitro utolažiti. Ena prvih dolžnosti matere je, naučiti otroka izgovarjati besede. Z nekim le materi lastnim veseljem in potrpljenjem se trudi mati (vsak dan) dolgo časa predno se ji posreči, da izpregovori otrok zlate besede: mama, ata. In pozneje, ko otrok odraste, uči vsaka dobra mati otroka sama prve verske resnice, delati križ itd. Vsega tega sladkega materinskega veselja mati ne more v toliki meri

občutiti, ker mora biti vsak dan 11 ur v tovarni. Ako dajo otroka v prvih letih v kako javno zavetišče, ne pa kar kaki zasebni osebi, potem je že dobro zanj, a pri nas teh zavetišč (jaslic) ni. Pozneje, ko začne hoditi v šolo, je pa prepuščen večidel sam sebi in pri takih se že opažajo le prevečkrat hude posledice v moralnem oziru. Oče in mati sta v tovarni, otrok pa, kadar ni v šoli, če sploh redno hodi, potika se po ulicah, sliši in vidi seveda več slabega kot dobrega. Njegovi tovariši ga z vlečejo v slabo družino in predno se zave, že tiči v blatu slabih navad in pregreh, katerih se tudi odrasčen ne oprost. In kdo je tega kriv. Kolikor toliko seveda stariši, ki puste otroke same doma, in za njimi lakomnost tovarniških izkoriščevalcev. Ko bi bile v takih družinah matere doma in čvale nad svojimi otroci, da ne zaidejo na napačna pota, bilo bi v marsikateri družini boljše in marsikaka solza bi se manj potočila za izgubljenim sinom ali hčerjo. — Taki otroci tudi ne morejo imeti prave ljubezni in spoštovanja do svojih starišev. Dokler so v kakem zavetišču ali kje drugje, svoje stariše malo kedaj vidijo, pozneje, ko so pri njih na domu, vidijo jih le opoldne in zvečer in še takrat vse zmučene in čmerne, tako, da otroci le redko kedaj slišijo kako prijazno besedo matere ali očeta. Na ta način ni čuda, da smatrajo otroci svoje stariše le za neke rednike in kakor hitro toliko dorasto, da si morejo prisluziti sam kak novič, zapustijo stariše in pretrgajo tesno vez do svojih starišev. Ako tak človek nima nobene ljubezni do starišev, ki so mu vendar najbližnji, potem tudi ne more imeti nikakega spoštovanja do duhovske in posvetne gosposke. Ni torej čudno, da ravno v sedanjih časih v teh slojih toliko ljudi hrepeni po prevratu, ker ne pripoznava nobene avtoritete.

Navedem naj še eno posledico ženskega dela omoženih žena, namreč popolno nezmožnost delavcev, bojevati se proti kapitalu. Naj nastopijo možje proti delodajalcem, zahtevajoč uvaževanje svojih zahtev, vse jim prepereči žensvo, ako je le more nastaviti v tovarni in tako dobi mož konkurenta v svoji ženi.

Na vsak način se mora vsakdo vprašati, kako bi se tej slabi upeljavi opomoglo. Slavni škof Ketteler je v enem svojih pastirskih listov z vso gorečnostjo in odločnostjo povdarjal, da bi se vsem omoženim delavkam prepovedalo delati po tovarnah. To bi bila najkrajša pot in je tudi naša želja.

Edina pomoč proti temu nezdravemu sistemu je odprava ženskega dela omoženih žena v tovarnah. A kdaj se bo to zgodilo? Države naloga je, braniti in čuvati nad pravicami svojih organizmov, torej tudi njej pristoji tem organizmom določevati. In po nekaterih krajih, kjer se je industrija jela še le na novo razvijati ali v krajih, kjer ženske sploh v majhni množini delajo po tovarnah, je še lepa navada, da ne delajo omožene ženske v tovarni, razun, ako ni kaka delavka delala že od mladosti v tovarni in potem po vstopu v zakon kar dalje ostane v tovarni. V nekaterih krajih smatrajo celo za nečastno, da bi omožene ženske delale v tovarnah in je celo navada, da se noče delavka omožiti z možem, ki bi je ne mogel sam preživljati in tudi mož si šteje v častno dolžnost, da le on preživlja svojo družino. Kjer so še pošteni delodajalci, delavke o priliki poroke s primerno nagrado iz tovarne odpuste. Hvalevredno je, da se pri nekaterih obrtih na to gleda, da dobi mož tako plačo, da more mož sam skrbeti za družino kot n. pr. pri rudokopih, pri tovarnah za jeklo in železnino in tudi pri tiskarnah.

A žalbog, da se le pri premnogih obrtih na to prav malo ali celo nič ne ozira. — (Ker torej ni upati še tako hitro popolne odprave omoženih žena iz tovarn, želebi bi bilo, da bi se jim vsaj njihovo stanje zboljšalo). Najboljša in edina pomoč proti temu nezdravemu sistemu bi bila odprava ženskega dela omoženih žena po tovarnah. A kdaj se bo to zgodilo? Države naloga je, braniti in čuvati nad pravicami svojih organizmov, torej tudi njej pristoji tem organizmom določevati delo in meje dela, ker to onemogočuje izpolnjevanje dolžnosti in pravic,

kakor jih zakonskim nalaga narava. Res pa je, da mož sam pri današnjih razmerah ne more preživeti svoje družine. To mora priznati vsak, komur so znane razmere po mestih. Stanovanje, hrana, obleka, vse drugo silno drago, a plača neprimerno nizka. Zato je prvi predpogoj, da se odpravi žensko delo, zlasti delo omoženega žensva in določi možem-delavcem najnižje dovoljenje plače. Vendar imajo kapitalisti preveliko moč, da bi si upala država nastopiti proti njim. Ker torej ni upati še tako hitro popolne odprave omoženih žena iz tovarn, želebi bi bilo, da bi se jim njihovo stanje vsaj zboljšalo. Tudi v tem oziru se je še malo storilo. Predno vidimo, kaj se je za zboljšanje stanja tovarniških delavk v Avstriji storilo, pogledimo prej nekoliko, kako je v tem oziru v nekaterih drugih državah. Na Angleškem ne smejo ženske delavke vsled postave z l. 1867 v tkalnih tovarnah na teden več delati kot 56 $\frac{1}{2}$ ure t. j. približno 9 $\frac{1}{2}$ ure na dan, v drugih tovarnah ne več kot 60 ur na teden t. j. 10 ur na dan. Nočno delo je za nje popolno prepovedano. Dalje imajo vsako nedeljo in praznik prost, da lahko spolnujejo svoje verske dolžnosti. Tudi za zdravje in za osebno zavarovanje se je potrebno ukrenilo.

Na Nemškem ne smejo ženske delati na dan več kot 11 ur, v dnevih pred nedeljami in prazniki ne več kot 10 ur in na te dneve se mora delo končati zadnji čas ob polu 6. uri popoldne. Ženam, ki morajo same gospodinjiti, se mora opoldne dati odmor 1 in pol ure, drugim delavkam pa enourni odmor. Nočno delo jim je prepovedano od 8 $\frac{1}{2}$ zvečer do 5 $\frac{1}{2}$ zjutraj. Materam se po porodu prve 4 tedne sploh ne sme dovoliti delati, 5. in 6. teden pa le z dovoljenjem zdravnikovem. Tudi na Francoskem je skoro slično kakor na Nemškem.

Sedaj pa pogledimo, kaj se je zgodilo v tem oziru v Avstriji. Po postavi, ki se je izdala dne 8. marca 1885, imajo delavke te olajšave:

Po § 94. je trgovinski minister v soglasju z ministrom notranjih zadev pooblaščen, da določa ona nevarna in zdravju škodljiva dela po tovarnah, katerih ženske delavke sploh ne smejo, ali le pod posebnimi pogoji delati smejo; dalje ne smejo matere po otrokovem rojstvu po preteku 4 tednov obrtna dela opravljati.

Po § 74. a morajo imeti odmore mej delom, ki morajo znašati vsaj 1 in pol ure, mora biti od tega 1 cela ura prosta opoldne.

§ 96 a) po tovarnah ne sme čas dela v teku 24 ur presežati 11 ur.

§ 96 b) Ženske se ne smejo v nočnem času t. j. od 8. ure zvečer do 5. ure zjutraj pri tovarniških delih uporabljati.

To so naredbe, ki jih je vlada določila, katerih kapitalisti ne smejo prezreti, ampak se jih morajo držati in se na tak način vendar prepereči prehudo zlorabljanje delavskega ljudstva. Vendar bi bilo prav, ko bi vlada vsaj toliko še storila, da bi se stanje, ako že ne vseh, pa vsaj omoženih delavk v toliko zboljšalo, da bi se jim privolilo 10 urno delo na dan, o času poroda vsaj 6 tednov in opoldne mesto ene ure eno in pol ure odmora, da bi mogle tudi doma opraviti svoje gospodarsko delo.

„Slovenski List“ prodaja se v Ljubljani v Brus-Stefetovi prodajalnici Pred škofijo. V Kranju se prodaja v prodajalnici gosp. Floriana. Posamezna številka stane 14 vinarjev.

Pristno čebelo - voščene sveče

4 47-17

prodaja

Janko Šink, svečar v Kranju
kg po 5 K, poštne prosto.

Spominjajte se ljudskega sklada!

Špicerijsko in železno blago, barve i. t. d.

6 12-11

prodaja po ceni

Franc Omersa v Kranju.

Svoji k svojim!

KONRAD SKAZA St. Ulrich Gröden Tirol.

Slovenska delavnica za vsa cerkvena dela od prečistitih gospodov duhovnikov odlikovana, se priporoča za umetno izdelovanje svetnikov, altarjev, prižnic, križevih potov rezljanih (Relief) in na platno slikave, v vsakem slogu in po mogoče nizki ceni. Betlehemske jaslice s 15 rezljanimi podobami in 16 živali od 50 kron više. Umetno izdelane „Ljurske votline“ i. t. d.

Za vsako poljubno podobo pošljem originalne fotografije mojih del, za altarje originalne načrte. — Za vsako slovensko naročilo čez 100 kron dam kot spomin umetno rezljano božje razpelo zastoj.

Za cenjena naročila prosi

48 12-7

Konrad Skaza.

Blag. gosp.

Gabrijel Piccoli

lekar

dvorni založnik Nj. svet. papeža
Leona XIII.

v Ljubljani.

Potrjujem prejem steklenic Vaše tinkture za želodec, katero morem najtopleje vsakomur priporočati, kajti rabim jo že od leta 1878. in zmiraj mi je kot izbornu učinkujoče zdravilo služila pri želodčnih in črevesnih boleznih.

KRMIN, dne 13. maja 1897.

Miroslav Leitner
c. kr. davčni blagajnik

Z uporabo Vaše izborne tinkture za želodec sem rešen skoro dve leti trajajoče želodčne bolezni ter sem popolnoma ozdravel, kar z lahko vestjo potrjujem in to tinkturo za želodec le priporočam vsem, ki trpe na želodčni bolezni.

Strasoldo (Primorsko), 6. marca 1898.

IV. 40 10-10

Karel grof Strasoldo.

Dne 7. junija

na

Šmarno goro!

Zobozdravnik

Med. Dr. E. Bretl

v Ljubljani

13 3-3

se je za stalno preselil v „Filipov dvorec“
na ogel špitalskih ulic, zraven Frančiškanskega
mostu, uhod za vodo.